

DAGBOEK TE GENT IN 1944

BIJGEHOUDEN DOOR RAOUL VAN CAENEGEM

Deel 4. Augustus en september: de bevrijding

R. van Caenegem

Dinsdag 15 augustus

Het signaal voor de grote bevrijding. Door de landing in Zuid-Frankrijk begint een tijd van verbazend snelle opmars zodat eind augustus de Geallieerden reeds de Zwitserse grens bereiken - dank voor groot deel aan maquisards. Terwijl door meesterlijke omsingeling de Amerikanen het VIIe leger Duitse uitschakelen, wordt Parijs door partizanen bevrijd, er wordt lang gevochten gedurende gans de laatste volle week van Augustus en tenslotte is de stad gezuiverd. In onze streken wordt soms gemित्रailleerd doch 't is maar weinig. De ravitaillering loopt normaal. Dan komen twee grote kloppen: Roemenië stopt en Bulgarije volgt (24 en 26 augustus). Hiermee krijgt Duitsland den genadeslag in den Balkan.

In de avond van 30 augustus horen we het volgende: 1. Chateau Thierry - Vitry - Châlons sur Marne - Reims-Soissons - Rouen bevrijd. 2. Vooruitgang over de Seine - 25 km. ver tussen Rouen en Le Havre. 3. Ploesti ontzet, 30 km. van Bukarest.

De Engelse zender verwittigt Duitsland: zo ge gas gebruikt – en we weten dat ge dit voorbereidt - weet dat de represailles gereedliggen! Daarmee staan 'ze' op 60 km. van de Belgische grens. Ge begrijpt in welke spanning we leven!

Donderdag 31 augustus en vrijdag 2 september

Verdere vooruitgang. Verteld wordt: De Engelsen zijn de grens over?! We zijn in spanning. Voortdurend stromen dag en nacht camions Duitsers in richting Dendermonde of Antwerpen.

Zaterdag 2 september

Rond tien u. in den avond horen we een zwaren slag die bij zus Mimi enkele ruiten verbrijzelt. Daarop begint het in gans de stad te knetteren, losse scho-

ten, reeksen van mitrailletten(eusen), zwaardere bonken. Ik ga met ma van Ekkergem naar ons huis door een stad vol schotengeluid. We gaan voorbij Duitse kolonnes met op de spatborden mannen met revolvers in de vuist of mitrailletten. Het zijn partizanen die aanvallen uitvoeren of Duitse kolonnes. Ze hebben spijtig niet veel uitgehaald: rond 9.30u. nam alles veel af. Rustig was verder de nacht.

Zondag 3 september

Alles rustig bij 't ontwaken. Er passeren nog kolonnes. 's Namiddags gaan we te voet naar De Pinte. Wanneer we na 'n rustige reis weerkeren - we zagen op de baan één Duitser - zien we verscheidene branden in de stad. De entrepot van de voorhaven is met toelating van de Duitsers geplunderd door de bevolking. Op de dok is één over en weergeloop van een wriemelenden hoop mensen geladen met kasten, stoelen, tafels, potten, pannen, borstels enz. We kaarten om den tijd te verdrijven. Rustige nacht.

Maandag 4 september

Zenuwachtig trappelen we rond. We verwachten de Engelsen en ze komen niet. De Duitsers zitten met kanonnen aan de Dampoort, op de Sint-Jorisbrug en overal. Ik haal kogels uit de loopgracht. In den namiddag breken we de Duitse versperringen van prikdraad af en doen heel wat hout op. We zouden er later nog veel meer hebben, maar niet van Duitse versperringen helaas! We kaarten weer. Zien branden.

Dinsdag 5 september

's Morgens werken we wat aan de versperringen om brandhout te verzamelen. 's Namiddags kaarten we. Er wordt geschoten en 't brandt naar den Dok toe. Rond 5 u. arriveren Duitsers die de grachten aan de Dampoortbrug bezetten met een kanon. We gaan eens kijken, maar we worden weggejaagd onder bedreiging met handgranaten. Verteld wordt dat de Engelsen in Zwijnaarde staan. Vol onrust gaan we tenslotte slapen. Ikzelf blijf gans gekleed op om een oogje in 't zeil te houden en warempel rond 9u. komt een Duitse vrachtwagen vóór de deur en in de schemering zien we de mannen kistjes op de ijzeren spoorwegbrug dragen. Dat wordt gevaarlijk! Daarbij hoorden we zware slagen in de stad en we trokken naar de kelder. We wachtten en wachtten. 't Verveelde pa en hij ging in den zetel in de eetplaats een dutje doen. Ma zat op een stoel en ik op een kussen op den keldertrap. Terwijl ik een appeltje

Afb. 1. Engels verkennervoertuig aan het Stadhuis
(fotocollectie DSMG, Begijnhof, Sint-Amandsberg).

knabbelde weerklonk plots een vreselijke slag, onmiddellijk bracht ik de handen om het hoofd, zware slagen van neervallend plafonneersel, gekraak van hout, doffe bonken van balken, bovenal verschrikkelijk lawaai van verbrijzeld glas samen met dit der neergesmaakte deuren. Dat alles in enkele seconden. We zaten versuft doch ongedeerd. Met moeite braken we uit den kelder en zagen wat ik tracht te beschrijven: de voordeur neergesmaakt op den beneden-trap, bij de deuropening plafonneersel, ruiten uit van tussendeuren. In de eet-plaats een vensterkozijn op de vloer, stukken glas, plafonneersel, hout. Boven verwoesting in het salon, venster en plafond weg, tafeltje en stoelen onder elkaar geslingerd, persienne in stukjes verspreid. Slaapkamer van pa en ma: bed bedolven onder plafonneersel, kleerkas ingestort onder gewicht van dit goedje, vensterkozijnen uitgeslagen, alle kaderkes, lampjes, weg en kapot, souvenirs. Bij de burens: mijnheer De Meyer: lelijk gekwetst aan hoofd, been, enz. Madame ook. Schoonbroer Albert wonde in 't hoofd. We lopen over en weer zonder iets te doen. Bij de Dampoortbrug zien we daar kisten munitie. Vrezende dat de Duitsers deze brug ook rap gingen opblazen trok ieder zich in de kelder terug en daar begon een zenuwslopend wachten naar den groten klop, wachten dat ruim 4 u. duurde. Ondertussen hoorden we voortdurend

zware en lichte slagen: de Duitsers beschoten de Sint-Pieterswijk. Plots, midden de grootste stilte: een zware slag, de Dampoortbrug is eraan. Geen nieuwe schade. Iedereen loopt op straat rond: zal ook de Kasteelbrug springen? We denken: Ja. Na enkele zware slagen (o.a. Twee Bruggen) gaan we weer schuilen in den kelder. De minuten slepen traag voort, we eten wat, warmen wat koffie op het petrolvuur en rond 5u30 houd ik het niet meer uit en ik begin in mijn kamer op te ruimen. Een nieuwe elektrische lamp geeft licht. Ik raap de stukken plafond op, in den emmer, laten zakken met lange koord, ma neemt aan, keert uit, en opnieuw. Dan beddegoed uitslaan, opvegen. Deze kamer is bruikbaar (de ruiten waren gaaf gebleven).

Idem op ma's kamer. Rond 11u is ook deze in orde. Pa en ma hebben de keuken gereinigd en den salon. We eten smakelijk. Alles was rustig. Reeds waren enkele driekleur vaandels verschenen, er kwamen er steeds bij - 13 u. in de *Dampoortstraat* een pick-up speelt 4, 5 keren de Brabançonne en we vernemen de Engelse tanks aan 't stadhuis (afb. 1). We zijn bevrijd... maar niet van allen kommer. Dat gingen we ondervinden. Het opgetogen volk juicht, zingt, zwaait met vlaggetjes. Wij delen niet in de vreugde. We leggen ons dak toe zoo goed mogelijk doch we hebben gebrek aan pannen. We slapen in ons bed, maar 't begint te regenen en we krijgen natte op ons: 't dak is immers niet gans toe.

Afb. 2. De tommies Mo Hunt, Bill en Tom in 1944 ergens op een zwaar gehavende Gentse binnenkoer (familie Van Huffel, fotocollectie DSMG).

Donderdag 7 september

Bij 't opstaan krijg ik natte druppels op mijn schouders, mijn bed is nat, mijn kleren ook. Binst den nacht zijn obussen op den St. Pieters wijk neergekomen. De Duitsers hebben zich ten Noorden der stad verschanst (zie *De Gentenaar* 7 September). We horen schieten overdag. Doch gaan rustig slapen. Binst den nacht worden we weer beschoten (we zitten uren in de kelder).

Afb. 3. De piepjonge Sonja Gyselinck, helemaal niet op haar gemak, mag poseren op een Engelse moto voor de ouderlijke woning aan de Huidevetterskaai (foto 1944, privé collectie).

Vrijdag 8 september

We zien Tommies formidabele tanks. We zien de Witte Brigaden: deze heet O.F.F.I. (Onafhankelijkheidsfront- Front de l'Indépendance). We zien dezen weer in de loopgrachten gereed zitten, want de Duitsers hebben tegenaanval- len gedaan en zijn vooruitgekomen. Na een tijd worden ze teruggeworpen doch klampen zich vast aan de Grasfabriek (Wiedauwkaai) en de noordwijken der stad. Er wordt heftig geschoten. Er zijn obussen gevallen in de Antwerpse Steenweg, de Oostakkerstraat (nu *Engelbert van Arenbergstraat*), achter St. Macharius, in de Tolhuisdreef, Meerhem, Berouw, enz., enz.

's Avonds willen we eens in stad gaan, doch 't geschut wordt zoo heftig dat

Afb. 4. Dit Duitse kanon (280mm) opgesteld op een spoorwegwagon werd 's nachts van bij het nog niet bevrijde Zelzate dichterbij de stad gereden die daarmee nog dagenlang beschoten werd (notitie van de schenker André H. Van Hee in de fotocollectie DSMG).

Afb. 5. Ook aan Sint-Jacobs (begin Steendam) vielen enkele dagen na de bevrijding van Gent nog slachtoffers door bominslagen van het kanon te zien op afb. 4. Paniekzaaijerij was het enige motief, vertelde wijlen André Verbeke, die de foto uit zijn collectie destijds voor reproductie ter beschikking stelde.

we terugkeren. We leggen een matras beneden en slapen in den kelder. Een veelbewogen nacht. Zeer goed kenden we nu de gevaarlijke geluiden: een wel bepaalde slag bij 't afschieten, het overluiden fluiten en de verbrijzelende slag bij 't vallen. Voor de schade: zie *De Gentenaar* 9 September.

Zaterdag 9 september

Geweldig geschut den gansen dag, veel troepenbeweging. Ik ga wat provisie halen die weggestoken zat en onderweg vallen enkele obussen zeer dicht bij mij. Terwijl ik in de Molenaarstraat ben, valt er een in de Gerststraat en later terwijl ik in de Ottogracht ben, valt er een in de Speldenstraat, er zijn doden. Ik ben blij thuis te zijn. We praten den gansen avond met Engelse soldaten (afb. 2 en 3). Er wordt hard gevochten in 't Noorden. De Duitsers vechten geweldig hardnekkig en bij oorverdovende artillerieduels, we zien branden (hoge steekvlammen). Onder begeleiding van zware ontploffingen gaan we slapen in ons kelderhol.

Afb. 6. Een afdeling van de witte brigade leidt zwarten op aan Klein Turkijen (fotocollectie DSMG).

Zondag 10 september

De strijd blijft hevig doch verwijdert zich van de stad. De nacht was iets rustiger. We blijven, zoals iedereen, lekkertjes thuis en hebben één troost: we eten smakelijke pannekoeken. 's Nachts worden we vergast op een concert voor

fluiten en zware trommels. De schade is aanzienlijk, o.a. bij Van Bastelaere aan St. Jakobs (afb. 4 en 5), in de St. Annakerk, op het Casinoplein, enz. (Zie *Vooruit* 10 September, ook voor bijzonderheden over de gevechten rond Gent).

Overal worden nog zwarten aangehouden: ze worden met de handen omhoog opgeleid en sommige behangen met kadertjes van Hitler, enz. (afb.6).

Slot (red.)

Daarmee eindigden de bange oorlogsjaren die voor de meeste Gentenaars, waaronder de hoofdrolspeler in dit verhaal, gelukkig afliepen. Daarmee eindigt dit zeer persoonlijke relaas van het laatste oorlogsjaar zoals beleefd door een tiener, nu prof. em. Van Caenegem, die we ten zeerste danken.

Maak reclame voor GT!

*Ghendtsche Tydinghen is veel te weinig bekend.
Zelfs mensen die zich bijzonder interesseren
aan onze stad weten dikwijls niet
dat dit tijdschrift bestaat ...*

*Spreek ze er over aan. Verwijs hen naar de website.
Geef hen een oud nummer te lezen
of bezorg ons hun adres en we steken meteen een
gratis proefnummer in hun bus.*

Mond tot mond reclame is de beste publiciteit!